

**Διάσκεψη Κορυφής του Ρίο+20 (UNCSD ή Rio+20), 20-22 Ιουνίου 2012,
με θέμα «Το μέλλον που θέλουμε» (The future we want)**

- Στη Διάσκεψη του 2012, είκοσι χρόνια μετά τη Διάσκεψη του Ρίο, συμμετείχαν 10.047 εκπρόσωποι ΜΚΟ και άλλων "μειζόνων ομάδων", καθώς και διαπιστευμένοι αντιπρόσωποι από 191 κράτη μέλη του ΟΗΕ και διεθνείς οργανισμούς. Στη Διάσκεψη πραγματοποιήθηκαν περισσότερες από 500 κύριες και παράλληλες εκδηλώσεις και 3.000 ανεπίσημες συνεδριάσεις.
- Το Ρίο+20 αυτοχαρακτηρίστηκε ως «η πιο συμμετοχική Διάσκεψη στην ιστορία» καθώς και ότι αποτέλεσε «μια παγκόσμια έκφραση της δημοκρατίας» (UNCSD President Dilma Rousseff). Οι εκπρόσωποι των ΜΚΟ συμφώνησαν στο γεγονός ότι «η Διάσκεψη αποτέλεσε ευκαιρία κινητοποίησης και ενεργού δράσης των πολιτών» (Ford, 2012).
- Συζητήθηκε πρόταση για γενική υιοθέτηση των **Στόχων της Βιώσιμης Ανάπτυξης (Sustainable Development Goals)** (UNCSD, 2012), σε συνέχεια των Στόχων της Χιλιετίας οι οποίοι «ασχούν» μέχρι το 2015, προκειμένου να υπάρχει καλύτερη παρακολούθηση της εφαρμογής των στρατηγικών για τη βιώσιμη ανάπτυξη. Οι στόχοι είναι οι εξής:

SDG1 Sustainable Consumption and Production (Βιώσιμη Κατανάλωση και Παραγωγή)
SDG2 Sustainable livelihoods, youth & education (Βιώσιμα αγαθά, νεολαία και εκπαίδευση)
SDG3 Climate sustainability (Κλιματική βιωσιμότητα)
SDG4 Clean energy (Καθαρή ενέργεια)
SDG5 Biodiversity (Βιοποικιλότητα)
SDG6 Water (Νερό)
SDG7 Healthy seas and oceans (Υγιείς θάλασσες και ωκεανοί)
SDG8 Healthy forests (Υγιή δάση)
SDG9 Sustainable agriculture (Βιώσιμη γεωργία)
SDG10 Green cities (Πράσινες πόλεις)
SDG11 Subsidies and investment (Επιχορηγήσεις και επενδύσεις)
SDG12 New Indicators of progress (Νέοι δείκτες προόδου)
SDG13 Access to information (Πρόσβαση σε πληροφορία)
SDG14 Public participation (Δημόσια συμμετοχή)
SDG15 Access to redress and remedy (Πρόσβαση σε υπηρεσίες περίθαλψης)
SDG16 Environmental justice for the poor and marginalized (Περιβαλλοντική δικαιοσύνη για τους φτωχούς και τους περιθωριοποιημένους)
SDG17 Basic health (Βασική υγεία)

Συμφωνήθηκε η ανάγκη για υιοθέτηση των παραπάνω στόχων. Οι στόχοι αυτοί σε μεγάλο βαθμό αποτελούν κωδικοποίηση των βασικών σημείων του εγγράφου "The future we want", που συζητήθηκε και τελικά υπογράφηκε στο τέλος της Συνόδου. Βασικά σημεία του εγγράφου είναι τα εξής:

- Ανανέωση των πολιτικών δεσμεύσεων και επαναπροσαρμογή των αρχών και των σχετικών σχεδίων δράσης που είχαν συμφωνηθεί το 1992 στην Σύνοδο Κορυφής του Ρίο, στην οποία εκτοξεύθηκε το "σωτήριο" ιδεολόγημα της "βιώσιμης" (αλλά στην πράξη για τους έχοντες και κατέχοντες μόνο), ή της α-νόητης "αειφόρου" ανάπτυξης.
- Σε θεσμικό επίπεδο, αναγνωρίζεται ότι χρειάζεται ενδυνάμωση των τριών διαστάσεων της βιώσιμης ανάπτυξης (οικονομική, κοινωνική και περιβαλλοντική διάσταση) σε διεθνές, περιφερειακό, εθνικό και τοπικό επίπεδο.
- Γίνεται προσπάθεια αντικατάστασης του όρου «βιώσιμη ανάπτυξη» από τους εξίσου κενούς περιεχομένου και αντιφατικούς όρους «πράσινη ανάπτυξη» και «πράσινη οικονομία».
- Διαπιστώνεται ότι υπάρχει σημαντικό χάσμα ανάμεσα στις αποφάσεις που λαμβάνονται κατά καιρούς στις Διεθνείς Διασκέψεις Κορυφής για τη βιώσιμη ανάπτυξη και στην εφαρμογή τους, ενώ ταυτόχρονα προκύπτουν νέες σημαντικές προκλήσεις για την ανθρωπότητα.
- Γίνεται εκτενής αναφορά σε θεματικές περιοχές και διατομεακά θέματα, τα οποία χρήζουν ιδιαίτερης προσοχής (μεταξύ των οποίων και τα βουνά), κάνοντας συστάσεις για τις στρατηγικές διαχείρισής τους.
- Στις παράλληλες ανεπίσημες συνεδριάσεις που πραγματοποιήθηκαν (13-22 Ιουνίου 2012) συζητήθηκαν πολλά θέματα μεταξύ των οποίων: οι θέσεις των αυτόχθονων κατοίκων και των τοπικών κοινοτήτων (Indigenous and Local Communities), προσεγγίσεις σε θέματα σχετικά με οικοσυστήματα και προστατευόμενες περιοχές, ωκεανούς και θαλάσσια οικονομία (Blue Economy), πράσινη οικονομία, υποβάθμιση εδάφους και ερημοποίηση, μείωση της φτώχειας, ενσωμάτωση της περιβαλλοντικής συνιστώσας στις αναπτυξιακές πολιτικές κ.α. Στις συνεδριάσεις αυτές παρουσιάστηκαν παραδείγματα καλών πρακτικών, συγκεκριμένων πρωτοβουλιών, επιτυχών μελετών περίπτωσης που μπορούν, αν υιοθετηθούν και γίνουν οι απαραίτητες δεσμευτικές κινήσεις, να οδηγήσουν στο «μέλλον που θέλουμε» όπως λει και ο τίτλος του κειμένου που προέκυψε από το Ρίο+20.

Συγολιασμός:

- Λόγω του τεράστιου αριθμού των συμμετεχόντων και των παράλληλων εκδηλώσεων η Διάσκεψη αυτή για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη ήταν μία από την μεγαλύτερες και πιο πολυέξοδες που πραγματοποιήθηκαν ποτέ, χωρίς ωστόσο να υπάρχει –όπως άλλωστε πάντα– αντιστοιχία μεταξύ μεγέθους και αποτελέσματος.
- Το κείμενο το οποίο υιοθετήθηκε είναι ένα μη δεσμευτικό κείμενο, χωρίς κανένα συγκεκριμένο στόχο και χρονοδιαγράμματα, ένα ευχολόγιο δηλαδή όπως και όλα τα προηγούμενα, το οποίο δεν μπορεί στην πραγματικότητα να αλλάξει τη στάση των νεοφιλελεύθερων κυρίως ηγεσιών σε πλανητικό επίπεδο, απέναντι στα σύγχρονα δραματικά προβλήματα περιβάλλοντος, ανάπτυξης και φτώχειας. Όπως εύστοχα διαπίστωσε ο εκπρόσωπος του WWF, το κείμενο προς διαπραγμάτευση ήταν πλούσιο σε ρήματα όπως τα "υποστηρίζω", "παροτρύνω" και "προωθώ", αλλά φτωχό σε πιο δυναμικές και αποφασιστικές λέξεις όπως το "πρέπει" και το "θα γίνει". Χαρακτηριστική αναλογία είναι αυτή μεταξύ των λέξεων "υποστηρίζω" και "θα γίνει". Η πρώτη χρησιμοποιείται περίπου ενενήντα εννιά φορές, ενώ η δεύτερη μόλις πέντε.
- Το χάσμα στην κατανομή του πλούτου και οι τελείως διαφορετικές προτεραιότητες ανάμεσα στα πλούσια και τα φτωχά κράτη,

εκμηδένισαν εκ προοιμίου την όποια αξιοπιστία των συμφωνηθέντων στόχων της Διάσκεψης.

- Από τις παράλληλες συνεδριάσεις, έγινε φανερό ότι για να αντιμετωπιστούν οι περιβαλλοντικές, οικονομικές και κοινωνικές αναπτυξιακές προκλήσεις και οι μεταξύ τους αλληλεπιδράσεις, απαιτείται ολιστική προσέγγιση, ενώ εντοπίστηκε ένα θεμελιώδες κενό μεταξύ επιστήμης, πολιτικής και πρακτικής εφαρμογής και των αντίστοιχων συστημικών ευχολογίων.

Από το 1992, όταν πραγματοποιήθηκε η πρώτη διάσκεψη του ΟΗΕ για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη και καθιερώθηκε ο αμφιλεγόμενος όρος "βιώσιμη ανάπτυξη" μέχρι σήμερα, υπήρξαν και υπάρχουν τεκμηριωμένες κριτικές από αρκετούς επιστημονικούς φορείς οι οποίοι υποστήριζαν ότι δεν είναι δυνατόν να υπάρξει συνεχής ανάπτυξη και μάλιστα για όλους σ' ένα κόσμο στον οποίο κυριαρχούν ο ανταγωνισμός και η ασυδοσία των αγορών. Προφητική θα μπορούσε να θεωρηθεί η επιστολή προς τους πολίτες του κόσμου του Δημήτρη Ρόκου που δημοσιοποίησε την 1^η Ιουνίου 1992, πριν αρχίσει η Διάσκεψη του Ρίο, συνοπογράφοντας την η εφημερίδα "Ελευθεροτυπία", στην οποία ο Δ.Ρ. καλούσε, μεταξύ άλλων, τους «υποψιασμένους, συνειδητούς, ώριμους, δημιουργικούς, υπεύθυνους, χειραφετημένους και ενεργούς πολίτες» να συνειδητοποιήσουν ότι «μπορούν να αλλάξουν τους ηγέτες τους με την ψήφο τους, να ενθαρρύνουν ή να αποθαρρύνουν πολιτικές με την εμπιστοσύνη τους, να ελέγχουν την αγορά με τη ζήτησή τους, να στηρίζουν αξίες με τη στάση και το παράδειγμά τους και ν' ανοίξουν ένα παράθυρο στην ελπίδα με την υπευθυνότητα και την κοινωνική τους πράξη» βασιζόμενοι σε «απλές, παλιές πανανθρώπινες αξίες της ειρήνης, της ομορφιάς, της κοινωνικής αλληλεγγύης, της αρμονικής ζωής με τη φύση και τους ανθρώπους και της χαράς της δημιουργίας». Είκοσι χρόνια μετά, η πολυδιάστατη πολιτική, οικονομική, κοινωνική, ηθική, πολιτισμική και περιβαλλοντική κρίση σε πλανητικό επίπεδο, αποτελεί αδιάμευστο κριτήριο για την ανάγκη ριζικής αλλαγής της αντίληψης, της έννοιας και του περιεχομένου της "ανάπτυξης" (Ρόκος, 2012) στη κατεύθυνση των αρχών και πρακτικών της Αξιοβίωτης Ολοκληρωμένης Ανάπτυξης η οποία αποτελεί το θεμελιακό θεωρητικό υπόβαθρο τόσο του μαθήματος "Εισαγωγή στις Επιστήμες της Ανάπτυξης και του Περιβάλλοντος" του Δ.Π.Μ.Σ. του Ε.Μ.Π. "Περιβάλλον και Ανάπτυξη" και των συλλογικών σχετικών διεπιστημονικών ερευνητικών εργασιών του και των πρωτοβουλιών και δράσεων του Μετσόβιου Κέντρου Διεπιστημονικής Έρευνας (ΜΕ.Κ.Δ.Ε.) του Ε.Μ.Π. για την προστασία και ανάπτυξη του ορεινού περιβάλλοντος και των τοπικών Ευρωπαϊκών πολιτισμών, όσο και των κειμένων του Δ.Ρ. από το 1963 μέχρι σήμερα (Ρόκος, 2003, 2005) και στον διαδικτυακό τόπο του Δ.Μ.Π.Σ. του Ε.Μ.Π. "Περιβάλλον και Ανάπτυξη" <http://www.survey.ntua.gr/environ/> (Κείμενα για την Ολοκληρωμένη Ανάπτυξη).

Σήμερα οι πολιτικές "βιώσιμης" δήθεν ανάπτυξης οδήγησαν τον πλανήτη, τους λαούς της γης και το περιβάλλον σε τραγική κατάσταση και η μόνη "βιωσιμότητα" που συζητείται πλέον είναι η βιωσιμότητα του χρέους των κρατών και των λαών, ενώ δίνονται λύσεις μόνο για τα χρέη του χρηματοπιστωτικού συστήματος.

Ρίο+20 και ορεινές περιοχές:

Στο κείμενο "The future we want" που υιοθετήθηκε, οι παράγραφοι 210-212 αναφέρονται στα βουνά. Οι παράγραφοι αυτές, τέθηκαν προς διαβούλευση αρκετούς μήνες πριν, στην οποία έλαβε μέρος με πρότασή του και το Μετσόβιο Κέντρο Διεπιστημονικής Έρευνας (ΜΕ.Κ.Δ.Ε.) του Ε.Μ.Π. Το τελικό κείμενο που υιοθετήθηκε είναι εμφανώς βελτιωμένο σε σχέση με το αρχικά προτεινόμενο. Δόθηκε έμφαση στη βιοποικιλότητα, ενώ έγινε εκτενέστερη αναφορά στους κινδύνους και τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι άνθρωποι και το περιβάλλον των ορεινών περιοχών. Επίσης προστέθηκαν προτάσεις σχετικά με την προσέγγιση την οποία πρέπει να ακολουθήσουν τα κράτη ανά τον κόσμο προκειμένου να αντιμετωπιστούν τα προβλήματα περιβάλλοντος και ανάπτυξης των ορεινών περιοχών. Προτάσεις όπως η ανάγκη για ολιστική προσέγγιση καθώς και για υιοθέτηση πολιτικών ειδικά για τις ορεινές περιοχές, είχαν διατυπωθεί και από το ΜΕ.Κ.Δ.Ε. του Ε.Μ.Π. (<http://www.ntua.gr/MIRC/>) στη σχετική διαβούλευση. Ωστόσο, σε καμία περίπτωση οι παράγραφοι που αφορούν στις ορεινές περιοχές δεν είναι δεσμευτικές για τα Κράτη, καθώς ακολουθώντας το γενικότερο κλίμα του συνολικού κειμένου προτείνουν απλώς την υιοθέτηση στρατηγικών προς την κατεύθυνση της καταπολέμησης της φτώχειας και της προστασίας του περιβάλλοντος, χωρίς συγκεκριμένες υποχρεώσεις και στόχους, και μάλιστα στο πλαίσιο των σε πλανητικό επίπεδο νεοφιλελεύθερων πολιτικών οι οποίες έχουν καταστήσει πλέον παρίες το συντριπτικά μεγαλύτερο ποσοστό του παγκόσμιου πληθυσμού.

Βιβλιογραφία

- Ford L., 2012. *Rio+20 politicians deliver 'new definition of hypocrisy' claim NGOs*, 21/6/2012, Guardian (<http://www.guardian.co.uk/global-development/2012/jun/21/rio20-politicians-hypocrisy-ngos>)
- Ρόκος, Δ., 2012. *Η "ολική" πλανητική κρίση. Η Ελληνική εμπειρία και η ανάγκη για ριζική ανατροπή των κυρίαρχων "αναπτυξιακών" στερεοτύπων*, "ΟΥΤΟΠΙΑ", τ.96, Σεπτέμβριος-Οκτώβριος 2011 και "ΤΕΤΡΑΔΙΑ", τ.61, Χειμώνας-Άνοιξη 2012 (http://www.survey.ntua.gr/environ/keimena/rokos-oliki_planitiki_krisi-2011.pdf)
- Ρόκος, Δ. (Εισαγωγή-Επιμέλεια), 2005. *Περιβάλλον και Ανάπτυξη. Διαλεκτικές Σχέσεις και Διεπιστημονικές Προσεγγίσεις*, Εναλλακτικές Εκδόσεις, Αθήνα, σελ. 255.
- Ρόκος, Δ., 2003. *Από τη "Βιώσιμη" ή "Αειφόρο" στην Αξιοβίωτη Ολοκληρωμένη Ανάπτυξη* (κείμενα 1963-2003), Εκδ. Οίκος Α.Α. Λιβάνη, Αθήνα, σελ. 551.
- United Nations, 2012. *The future we want*, Rio+20 United Nations Conference on Sustainable Development, Rio de Janeiro, Brazil, 20-22 June 2012. (<http://www.unccd2012.org/content/documents/727The%20Future%20We%20Want%2019%20June%201230pm.pdf>)
- United Nations Conference on Environment and Development (UNCED or the Earth Summit) Rio de Janeiro, Brazil, 1992 (http://www.un.org/esa/dsd/resources/res_docukeyconf_eartsumm.shtml)
- UNCSD, 2012. *Current Ideas on Sustainable Development Goals and Indicators*, RIO 2012 Issues Briefs, No. 6. (http://www.unccd2012.org/content/documents/218Issues%20Brief%206%20-%20SDGs%20and%20Indicators_Final%20Final%20clean.pdf)
- WWF, 2012. *Ενημέρωση Ρίο+20: Κανένα πολιτικό θαύμα στον ορίζοντα*, 19/6/2012 (http://www.wwf.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=908:-20-&catid=73:2008-09-16-12-11-40&Itemid=97)

Με τη συμβολή των επιστημονικών συνεργατιδών του ΜΕ.Κ.Δ.Ε. του Ε.Μ.Π. Α. Γεροντέλη, Περιβαλλοντολόγου, ΜΔΕ «Περιβάλλον και Ανάπτυξη» του Ε.Μ.Π. και Ε. Μιχαηλίδου, Γεωπόνου, ΜΔΕ «Περιβάλλον και Ανάπτυξη» του Ε.Μ.Π., Υπ. Δρ. Ε.Μ.Π.